

Türkiye'nin Enerji Merkezi Olma Sürecinde TANAP Projesi

İSMAİL KAVAZ

• TANAP nedir?

- Türkiye'nin enerji arz güvenliği bakımından TANAP'ın önemi nedir?
- Türkiye'nin enerjide merkez ülke olma vizyonunda TANAP nasıl bir rol oynayacaktır?

GİRİŞ

Kısa adı TANAP (Trans Anatolian Natural Gas Pipeline) olan Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı projesi Azerbaycan sınırları içerisinde bulunan Hazar Denizi'ndeki gaz sahalarından çıkarılan doğal gazın öncelikle Türkiye ve sonrasında Avrupa'ya transfer edilmesi için hayata geçirilen Güney Gaz Koridoru projesinin Türkiye ayağını oluşturmaktadır. Şah Deniz 2 Gaz Sahası olarak da bilinen söz konusu rezerv bölgesinde bulunan doğal gaz öncelikle Güney Kafkasya Boru Hattı (SCP) ile Türkiye'ye ulaştırılacak ve ardından TANAP vasıtasıyla Trans-Adriyatik Boru Hattı'na (TAP) bağlanarak Avrupa'ya iletilecektir (Harita 1). Bu yönüyle TANAP Türkiye ve küresel enerji piyasaları açısından çok önemli bir yere sahiptir.

TANAP'ın Türkiye sınırlarındaki başlangıç noktası Ardahan-Posof, Türkiye'den çıkış noktası ise Edirne-İpsala olarak belirlenmiştir.¹ Söz konusu proje toplam yirmi il üzerinden geçerek Yunanistan sınırına ulaşmaktadır.² Toplam uzunluğu 1.850 kilometre olan

TANAP'ta yatırım tutarı ise yaklaşık 8 milyar dolar olarak hesaplanmaktadır.³ Bu yatırım Türkiye'ye ekonomik olarak fayda sağlamanın yanında bölge ülkeleriyle ilişkilerin gelişmesine de yol açacaktır.

Azerbaycan ve Türkiye arasında ilk olarak Ekim 2007'de Şah Deniz 2 Gaz Sahası'nda bulunan doğal gaz rezervlerinin satış ve transferi konularında anlaşmalar sağlanmış ve bu doğrultuda çalışmalar başlatılmıştır. Ardından 26 Haziran 2012'de iki ülke arasında imzalanan TANAP anlaşmasıyla projeye resmîyet kazandırılmıştır.⁴ Bu süreçte altyapı ve üstyapı çalışmaları devam ederken açılışın 12 Haziran 2018'de yapılması ve 30 Haziran 2018'de ise ilk gaz transferinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.⁵ Türkiye'ye ilk etapta 2 milyar metreküp miktarında bir gaz akışı sağlayacak olan bu transferin kademeli şekilde artarak 6 milyar metreküp seviyesine ulaştırılması beklenmektedir.⁶

3. "TANAP'ta Yatırım Tutarı Ne Oldu?", *Ekonomist*, 4 Mayıs 2018.

4. "Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi (TANAP)", BOTAŞ, <http://botas-ahk.gov.tr/tr/proje/tanap-projesi.aspx>, (Erişim tarihi: 31 Mayıs 2018).

5. Engin Tunç, "En Ucuz Doğalgaz TANAP'la Gelecek", *Sabah*, 31 Mayıs 2018.

6. Nuran Erkul Kaya, "Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Albayrak: TANAP Projesini 12 Haziran'da Devreye Alıyoruz", *Anadolu Ajansı*, 11 Mayıs 2018.

1. "TANAP Nedir?", Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi, <http://www.tanap.com/tanap-projesi/tanap-nedir>, (Erişim tarihi: 24 Mayıs 2018).

2. Bu iller Ardahan, Kars, Erzurum, Erzincan, Bayburt, Gümüşhane, Giresun, Sivas, Yozgat, Kırşehir, Kırıkkale, Ankara, Eskişehir, Bilecik, Kütahya, Bursa, Balıkesir, Çanakkale, Tekirdağ ve Edirne'dir.

İSMAİL KAVAZ

Gazi Üniversitesi Ekonometri Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisansını Leicester Üniversitesi'nde tamamladı. Doktora eğitimine Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İktisat Bölümü'nde enerji alanında devam etmektedir. Enerji ekonomisi, dış ticaret, ekonomik büyüme alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

Kaynak: Anadolu Ajansı

Haziran 2019'da ise yaklaşık 10 milyar metreküp doğal gazın Avrupa pazarına taşınması adına çalışmalar devam etmektedir. Dolayısıyla SCP, TANAP ve TAP projelerinden oluşan Güney Gaz Koridoru'nun doğal gaz kapasitesi ilk etapta 16 milyar metreküp olarak belirlenmiştir. Ancak hattın kapasitesinin ilave yatırımlarla birlikte 2026'ya kadar 31 milyar metreküp seviyesine çıkartılması planlanmaktadır.

TANAP projesi sadece Türkiye'nin değil aynı zamanda Avrupa'nın da doğal gaz arz güvenliğine katkı sunması bakımından kritik konumdadır. Avrupa Kıtası 2017'de yaklaşık 440 milyar metreküp doğal gaz tüketimi gerçekleştirmiştir.⁷ Böylesine büyük bir pazarın doğal gaz üreten ülkeler açısından fazlasıyla avantajlı bir yere sahip olması kaçınılmazdır. Diğer taraftan Avrupa'nın söz konusu yüksek tüketimi güvenli ve sürdürülebilir bir şekilde karşılayabilmesi için TANAP ve sonrasında TAP gibi projelere önem verdiği bilinmektedir. Kısacası Güney Gaz Koridoru gibi projeler kıtanın enerji arz güvenliğinin sağlanmasına katkı sunacağından Avrupa enerji piyasası tarafından yakından takip edilerek desteklenmektedir.

Türkiye ise özellikle son dönemde gerçekleştirdiği yatırımlarıyla küresel enerji piyasalarında adından söz ettirmeye ve dikkat çekmeye başlamıştır. Bu bağlamda Milli Enerji ve Maden Politikası çerçevesinde oluştu-

ruşan yerleşirme, enerji arz güvenliği ve öngörülebilir piyasa stratejileri TANAP gibi uluslararası projelerle desteklenmektedir. Türkiye'nin özellikle fosil enerji kaynakları bakımından yüksek oranlı dışa bağımlılığından kaynaklanan dezavantajlarının söz konusu projelerle desteklenerek azaltılması planlanmaktadır. Bu doğrultuda bir yandan yerli ve yenilenebilir enerji yatırımları diğer yandan Türkiye'nin enerji arz güvenliğine katkı sağlaması ve enerji üssü olması amacıyla yürütülen faaliyetler devam etmektedir. Sonuç olarak Türkiye gerek coğrafi gerekse ekonomik yapısıyla küresel enerji politikalarında son derece stratejik bir konumda yer almasından dolayı dikkatleri üzerine çekmektedir.

TANAP PROJESİNİN TÜRKİYE AÇISINDAN ROLÜ VE ÖNEMİ

Türkiye tükettiği enerji kaynaklarında yaklaşık yüzde 75 oranında dışa bağımlı bir ülke konumundadır. Doğal gazda ise bu oran yüzde 99 seviyelerindedir. Bu durum Türkiye açısından ekonomik ve siyasi riskleri beraberinde getirmektedir. Diğer taraftan coğrafi bakımdan oldukça stratejik bir konumda yer alan Türkiye enerji arz ve talep eden ülkeleri birbirine bağlamaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin özellikle fosil enerji kaynaklarından yoksun olması sebebiyle oluşan dezavantajını bulunduğu coğrafi konumla avantajla çevirebilmesi için TANAP gibi projelere ihtiyaç duyulmaktadır.

7. "BP Statistical Review of World Energy", British Petroleum (BP), <https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/statistical-review-of-world-energy.html>, (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2018).

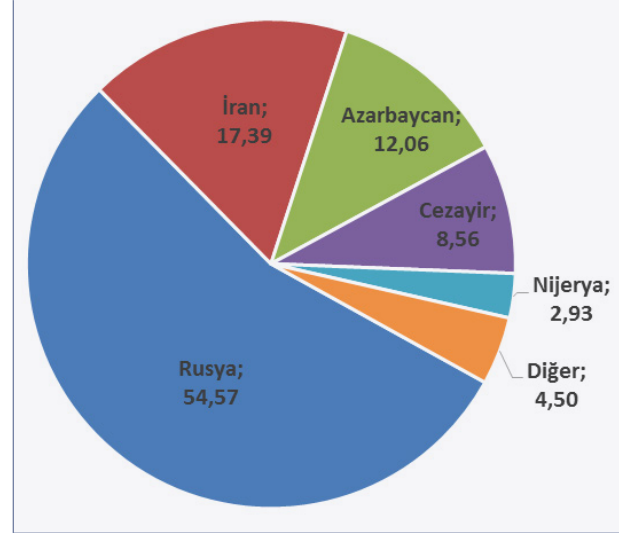
TANAP'ın Azerbaycan ile ortaklaşa yürütülmesi de Türkiye açısından olumlu bir gelişmedir. Enerji arz güvenliği konusundaki siyasi riskleri en aza indirme noktasında Türkiye'nin Azerbaycan ile sahip olduğu milli ve tarihi bağlar oldukça kritik bir öneme sahiptir. Nitekim Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev ile Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gerek TANAP projesi kapsamında gerekse diğer ekonomik ve siyasi olaylar bakımından gösterdiği tutumlar her iki ülkede de karşılıklı güven ortamı oluşturmaktadır.

Söz konusu istikrar ve iş birliği ortamının sürdürülebilmesi adına TANAP projesiyle Türkiye ve Azerbaycan arasındaki ticaret ve enerji anlaşmalarında yeni bir düzleme geçilmektedir. Türkiye'nin toplam doğal gaz ithalatının son beş yıllık ortalama değerleri incelendiğinde Azerbaycan'ın yüzde 12,06 oranında bir paya sahip olduğu görülmektedir (Grafik 1). Miktar açısından bu pay 6-6,5 milyar metreküp seviyesindedir.⁸ TANAP sonrasında ise Türkiye'nin yıllık doğal gaz ithalat portföyünde Azerbaycan'ın payının artması planlanmaktadır. Söz konusu projeye ilave 6 milyar metreküp doğal gaz ithalatı gerçekleştirilecektir. Böylece Azerbaycan'dan alınan yıllık doğal gaz miktarının artarak 12 milyar metreküp seviyesine ulaşması ve Azeri gazının toplam ithalat içerisindeki payının da yüzde 20'yi aşması öngörülmektedir. Bu bağlamda TANAP Türkiye'nin doğal gazda tek ülkeye yani Rusya'ya olan yüksek oranda bağımlılığını bir ölçüde azaltacak ve enerji arz güvenliği noktasındaki risklerini en aza indirme anlamında olumlu bir gelişme olacaktır.

Türkiye açısından stratejik bir konumda bulunan TANAP projesinde üç önemli ortaklık ön plana çıkmaktadır. Projede SOCAR'ın yüzde 58, BOTAŞ'ın yüzde 30 ve BP'nin yüzde 12 oranında hissesi bulunmaktadır.⁹ BOTAŞ'ın söz konusu proje içerisinde yaklaşık üçte birlik bir paya sahip olması Türkiye açısından önemli bir kazanımdır. Ayrıca TPAO'nun Şah Deniz 2 rezerv bölgesinde yüzde 19 oranında hissesi-

nin bulunması Türkiye'nin enerji piyasalarındaki etkisini artırmasında avantaj sağlamaktadır.¹⁰

GRAFİK 1. TÜRKİYE'NİN KAYNAK ÜLKELERE GÖRE ORTALAMA DOĞAL GAZ İTHALAT ORANLARI (2013-2017, YÜZDE)

Kaynak: EPDK Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporları

Azerbaycan ile Türkiye arasındaki enerji ve ticaret ilişkilerinde mevcut olan etkileşim TANAP'ın faaliyete geçirilmesi ile güçlenerek devam edecektir. Azeri petrol ve doğal gaz şirketi SOCAR'ın Türkiye'de yaklaşık 20 milyar dolarlık yatırım hacmine sahip olması ve bu miktarın Türkiye tarihindeki en yüksek dış yatırım tutarı olarak hesaplanması dikkat çekmektedir.¹¹

Bununla beraber TANAP'ın Türkiye ekonomisine doğrudan katkıları da bulunmaktadır. Proje geçiş güzergahında yer alan bölgelerde istihdamı artırıcı bir rol oynamaktadır. Ayrıca taşımacılık, hizmet ve demir-çelik gibi sektörler sağladığı fayda bakımından Türkiye ekonomisini de destekleyecektir. Diğer taraftan Türkiye'nin enerji ithalat faturasına da olumlu katkı yapması beklenen projeye birlikte Rusya'dan yüksek fiyatla alınan doğal gaz yerine Azeri gazı bir alternatif sunmaktadır. Türkiye'nin enerji üssü olması noktasında

8. "Doğal Gaz Piyasası Yıllık Doğal Gaz Sektör Raporları" Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), <http://www.epdk.org.tr/Detay/Icerik/3-0-94-1007/dogal-gazyillik-sektor-raporu>, (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2018).

9. "Uluslararası Projeler: TANAP", BOTAŞ, <http://botas.gov.tr/index/tur-projeler/yurtdisi/yurtdisi.asp>, (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2018).

10. "Asrın Projesinde Dev Ortaklık", Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi, <http://www.tanap.com/medya/basin-bultenleri/asrin-projesinde-dev-ortaklik>, (Erişim tarihi: 6 Haziran 2018).

11. "SOCAR Hakkında Bilgiler", State Oil Company of Azerbaijan Republic (SOCAR), <http://www.socar.com.tr/socar-hakkinda-bilgiler/18-milyar-dolar>, (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2018).

da hayati bir önemi bulunan bu projeye birlikte hem ulusal enerji maliyetleri düşecek hem de ülkenin doğal gaza kesintisiz bir biçimde erişim sağlamasına katkı sunulacaktır. TANAP bu yönüyle sadece enerji alanında değil aynı zamanda Türkiye ekonomisi için de kritik bir fırsat olarak kabul edilmektedir. Bu bakımdan projeyi tüm yönleriyle değerlendirmek oldukça önemlidir.

TÜRKİYE’NİN ENERJİDE MERKEZ ÜLKE OLMA HEDEFİ VE TANAP

Türkiye petrol ve doğal gaz açısından zengin rezerv potansiyeline sahip Ortadoğu, Asya ve Kafkasya bölgelerine komşu olmasına rağmen yakın zamana kadar söz konusu coğrafi konumunu avantaja çevirememiştir. Özellikle son dönemde enerji politikaları bakımından ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecine giren Türkiye’nin enerji merkezi olma yolunda uluslararası projelerde rol alması son derece önemlidir. Bu bağlamda başta TANAP olmak üzere Türk Akım, Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC), Bakü-Tiflis-Erzurum (BTE) ve Kerkük-Yumurtalık gibi petrol ve doğal gaz boru hattı projeleri Türkiye’ye enerjide merkez ülke olma hedefi doğrultusunda avantaj sağlamaktadır. Sonraki süreçte ise Türkiye’nin enerji alanında bölgesel bir aktör olarak ortaya çıkması ve yeni iş birliklerine girmesi gerekmektedir. Böylece Türkiye sadece enerji transferi yapan değil aynı zamanda enerji ticareti gerçekleştiren yani enerji kaynaklarını yeniden ihraç eden (*re-export*) bir ülke konumuna gelecektir.

Türkiye’nin Güney Gaz Koridoru projesi içerisinde yer alan TANAP’ta pay sahibi olması enerjide merkez ülke olma hedefi doğrultusunda stratejik bir avantaj sağlamaktadır. Mevcut durumda sadece Azerbaycan doğal gazının transfer edilmesi söz konusuken ilerleyen dönemlerde İran, Türkmenistan, Özbekistan ve Kazakistan gibi Hazar Denizi bölgesinde bulunan ve önemli rezerv potansiyeline sahip diğer ülkelerin kaynaklarının da Türkiye üzerinden dünya piyasalarına ulaştırılması düşünülmektedir (Tablo 1). Bununla beraber Doğu Akdeniz’de keşfedilen yoğun doğal gaz rezervlerinin de Avrupa’ya transfer edilmesi noktasında Türkiye ve TANAP son derece kritik bir anlam taşımaktadır. Ancak söz konusu projelerin hayata geçirilmesinin önünde birtakım ekonomik, siyasi ve hukuki engeller bulunmaktadır. Bu nedenle Türkiye bahsi geçen engelleri aşmak adına yoğun mesai harcamaktadır.

Türkiye TANAP gibi projelerde sadece doğal gaz transfer eden transit bir ülke konumunda olmak istememektedir. Bu tarz projelerin artmasıyla birlikte Türkiye bölgesinde ve küresel enerji piyasalarında etkili bir konuma gelecek ve enerjide merkez üssü olma hedefine doğru ilerleyecektir. Sonrasında ise gerekli altyapı ve üstyapı çalışmaları ile birlikte enerji ticaretinde merkez ülke olma hüviyeti kazanacaktır.

Bu anlamda doğal gaz depolama tesislerinin yapılması oldukça önemli bir hamledir. Halihazırda toplam 2,84 milyar metreküp olan Silivri, Kuzey Marmara ve

TABLO 1. HAZAR BÖLGESİNDE BULUNAN ÜLKELERİN PETROL-DOĞAL GAZ REZERV VE ÜRETİM MİKTARLARI

Ülke	Petrol		Doğal Gaz	
	Rezerv (Milyar Varil)	Üretim (Bin Varil/Günlük)	Rezerv (Trilyon m ³)	Üretim (Milyar m ³ /Yıl)
Azerbaycan	7,0	826	1,1	17,5
İran	158,4	4.600	33,5	202,4
Kazakistan	30,0	1.672	1,0	19,9
Rusya	109,5	11.227	32,3	579,4
Türkmenistan	0,6	261	17,5	66,8
Özbekistan	0,6	55	1,1	62,8

Kaynak: BP Statistical Review of World Energy, 2017

Değirmenköy doğal gaz depolama tesislerinin kapasitelerinin 4,6 milyar metreküpe çıkartılması ve yapım çalışmaları devam eden Tuz Gölü Doğal Gaz Yer Altı Depolama Tesisi projesinin toplam kapasitesinin de 2023'te 5,4 milyar metreküpe ulaştırılması hedeflenmektedir.¹² Bununla beraber Aliğa/İzmir ve Dört Yol/Hatay'da bulunan yüzer LNG depolama ve yeniden gazlaştırma üniteleri (Floating Storage and Regasification Unit, FSRU) işletmeye alınırken Saros Körfezi'ndeki çalışmalar devam etmektedir.¹³

Tüm bu çalışmalara ek olarak derinliği olan ve öngörülebilir bir enerji piyasası oluşturmak adına Türkiye'de bir enerji borsası kurulmuştur. Bu bağlamda yasal dayanağı 2013'te tamamlanan Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi (EPİAŞ) 2015'te resmen faaliyete başlamıştır. Bu borsanın esas amacı enerji piyasalarının işlev ve derinliğinin artırılması yoluyla daha öngörülebilir bir piyasa modeline kavuşmaktır. Sektörde faaliyet gösteren aktörlerin daha aktif rol almaları adına TEİAŞ, BOTAŞ, TPAO ve ETİMADEN gibi kurumların enerji piyasalarına entegre olacak şekilde düzenlenmesi planlanmaktadır.

Sonuç olarak TANAP projesinin burada değinilen doğal gaz depolama ve enerji borsası yatırımlarıyla desteklenerek bir bütünlük içerisinde faaliyet göstermesi gerekmektedir. Bu sayede Türkiye'nin küresel enerji piyasalarında öncü bir aktör konumuna gelme ve enerjide merkez ülke olma hedefi gerçekleştirilecektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Güney Gaz Koridoru projesinin doğu ile batıyı birbirine bağlayan en önemli bölümünü oluşturan TANAP ile Azerbaycan doğal gazının Türkiye ve buradan da Avrupa ülkelerine ulaştırılması hedeflenmektedir. "Enerjinin İpek Yolu" olarak da nitelendirilen bu projeye birlikte enerji ihtiyacı bulunan ülkelerde arz güvenliğini sağlamak adına kritik bir adım atılmaktadır. Türkiye söz konusu projede hem kendi hem de Avrupa ülkelerinin enerji arz güvenliğinin

12. "Doğal Gaz", Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB), <http://www.enerji.gov.tr/tr-TR/Sayfalar/Doğal-Gaz>, (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2018).

13. "Türkiye'nin LNG Kapasitesi Hızla Artacak", *Sabah*, 19 Aralık 2017.

sağlanması bakımından son derece anlamlı bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda söz konusu enerji koridorunun tam anlamıyla faaliyete geçmesiyle Türkiye enerji alanında bölgesel aktörlerden biri konumuna gelecektir.

Türkiye'de özellikle son dönemde enerji alanında belli bir mesafe katedilmiş ve önemli yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Enerjide merkez ülke olma yolunda gerçekleştirilen projeler, yerli ve yenilenebilir enerji yatırımları, nükleer enerji alanında yürütülen çalışmalar bunlara örnek olarak verilebilir. Söz konusu yatırımların ilerleyen dönemlerde de sürdürülebilmesi adına siyasi ve ekonomik istikrarın devam etmesi gerekmektedir. Bu açıdan söz konusu projelere finansör olan gerek yabancı gerekse yerli yatırımcılar ekonomik ve siyasi istikrarı ön planda tutmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin enerji alanında öne çıkan politika ve stratejilerinin hayata geçirilmesi için önümüzdeki 24 Haziran seçimleri oldukça belirleyici bir hal almaktadır. Bu bağlamda Türkiye'nin enerji alanında üstleneceği hassas rol göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

Küresel enerji politikaları ilerleyen süreçte kaynaklara sahip olma ve bu kaynakları en az maliyetle dış piyasaya transfer etme alanlarında şekillenecektir. Bu manada Türkiye gibi coğrafi olarak stratejik konuma sahip ülkelerin söz konusu avantajdan faydalanması bakımından önemli bir fırsat bulunmaktadır. Dolayısıyla TANAP projesi dünya enerji piyasalarında Türkiye açısından bir referans noktası kabul edilecek ve özellikle Doğu Akdeniz havzasında bulunan yoğun enerji potansiyelinin dış pazarlara ulaştırılması anlamında Türkiye'nin rolü daha iyi anlaşılacaktır.

Türkiye'nin söz konusu uluslararası projelerde paydaş sıfatıyla yer alması enerji merkezi olma hedefinin gerçekleştirilmesi adına oldukça anlamlı bir unsurdur. Bu nedenle Türkiye'nin tıpkı TANAP'ta olduğu gibi gelecekte gerçekleştirilecek enerji projelerinde de yer alması sağlanmalıdır. Böyle projelerde bulunmak Türkiye'ye uluslararası piyasalarda prestij kazandıracaktır. Bu amaçla başta ekonomik ve siyasi istikrar tesis edilerek küresel enerji piyasalarına güven verilmelidir.

TANAP'ı sadece bir enerji transfer projesi olarak görmek yanlış bir yaklaşımdır. Başta geçiş güzergahındaki ülkelerle Türkiye arasındaki ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi noktasında aracı bir unsur olarak kullanılması, sonrasında ise Türkiye'nin bölge üzerindeki etkinliğinin artması ve enerjide merkez ülke olma sıfatını kazanmasında TANAP ve benzeri projeler ciddi katkılar sağlayacaktır.

Hazar bölgesinde Azerbaycan'ın yanı sıra İran, Türkmenistan, Özbekistan ve Kazakistan gibi petrol ve doğal gaz bakımından zengin ülkeler bulunmaktadır. Ayrıca Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'de keşfedilen yoğun doğal gaz potansiyeli de dikkat çekmektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında söz konusu kaynakların en az maliyetle dış piyasalara transfer edilmesinde Türkiye en avantajlı rota olarak gösterilmektedir. Bu nedenle TANAP Türkiye'ye hem dış piyasalar hem de enerji kaynaklarına sahip ülkeler açısından önemli bir prestij kazandıracaktır. Diğer taraftan bölgedeki mevcut askeri ve siyasi sorunlar çözüme kavuşturulmadan enerji alanında karşılıklı anlaşmaya varmak pek mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla Türkiye bölgedeki sorunları çözme ve barışı tesis etme stratejilerini vakit kaybetmeden uygulamaya komalıdır. Böylece Türkiye'nin enerji merkezi olmasının önündeki engeller aşılanacaktır.

Enerji merkezi olma yolunda İngiltere, İtalya, Avusturya ve Hollanda gibi ülkelerde bulunan doğal

gaz merkezleri (hub) referans alınarak buralardaki modeller Türkiye ve bölgeye uyumlu bir şekilde uygulanmalıdır. Bu doğrultuda Türkiye'deki mevcut doğal gaz depolama ve FSRU sistemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan enerji merkezi olmak adına kurulan Türkiye enerji borsasının işlem kapasitesi genişletilerek uluslararası piyasalarda daha aktif bir konuma getirilmesi gerekmektedir.

Dost ve kardeş ülke Azerbaycan'ın Güney Gaz Koridoru projesinde doğal gaz tedarikçisi olarak yer alması Türkiye açısından politik riskleri azaltmaktadır. Dolayısıyla Türkiye ve Azerbaycan arasındaki güvene dayalı bu ilişkinin devam ettirilmesi için enerji ve ekonomi alanlarında her iki ülkenin de taraf olduğu yeni projelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda iki ülke arasındaki ticaret hacminin artırılması adına yapılan çalışmaların hızlandırılmasında fayda vardır.

Türkiye siyasi, ekonomik ve güvenlik alanlarında olduğu gibi enerji konusunda da kritik bir eşikten geçmektedir. Bu bakımdan Türkiye'de bir yandan yerli kaynak arama ve üretim çalışmaları devam ederken diğer yandan Güney Gaz Koridoru gibi uluslararası projelere yenilerinin eklenmesi gerekmektedir. Söz konusu faaliyetlerle birlikte Türkiye enerjisi sürekli ve kesintisiz şekilde ulaşarak enerji arz güvenliğini artıracak ve enerji merkezi olma hedefini gerçekleştirecektir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | Ankara

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya
06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı
No: 41-43 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 315 11 00 | Faks: +90 212 315 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite
1106 Washington D.C. 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

SETA | Cairo

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen
Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985